

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת בא בשבילי נברא העולם

א' - העולם שלי - 1 | ב' - השלמות שלי - 3 | ג' - האחריות שלי - 5

הדבר דומה, לאדם המחלק מאה מיליון דולר למיליון איש; כל אחד מהם מקבל מאה דולר בלבד.

"לי"

אך כאן מגיע האב היהודי החכם ואומר: "עֲשֵׂה ה' לִי" - הוא עשה זאת בשבילי!

צריך להבין שאיננו עוסקים כעת בדרשות, אלא בפשוטו של מקרא, ופשוטו של מקרא מורה על כך שה' עשה זאת רק בשבילי - האב. ואכן, יש כאן עיקר גדול של התורה שאותו מוטל עלינו להפנים: כל מה שארע ביציאת מצרים, נעשה עבור האיש האחד והיחיד הזה.

נכון, זה נעשה גם עבור אחרים, אבל זה לא מתחלק ביניהם. היהודי התורני מתייחס ליציאת מצרים כולה - התהפוכות, המכות, הניצחון הגדול, מפתח הגדולה של המצרים - הוא מתייחס לכל אלו כמי שנעשו אך ורק בשבילו. "כל מה שעשה ה' במצרים, עֲשֵׂה ה' לִי" - הוא עשה זאת בעבורי!"

זהו מושג כביר, ואני יודע שרוב האנשים אינם מתחילים אפילו לתפוס אותו. אתם בוודאי סבורים שמדובר בדברי דרוש בעלמא, מילים שמטרתן לחזק אותנו. אך לא, כאן לא מדברים דברי דרוש. זוהי האמת הפשוטה, פשוטו של מקרא. "לי" - זה נעשה בשבילי.

מבט חדש על החיים

זהו נכלל במה שאמרו חז"ל: "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (פסחים קטז, ב). זה לא רק משהו שאנחנו אומרים בליל הסדר, איזה ענין שאנחנו מנסים לצייר בדעתנו, אלא יש כאן הרבה מעבר לכך - זו האמת הפשוטה. "עֲשֵׂה ה' לִי" - הוא עשה זאת בשבילי.

עשר המכות? בשבילי. קריעת ים סוף? בשבילי. הפכנו לאומה? בשבילי. כך אנו אמורים לחשוב. וזו האמת! את כל הטובות הגדולות של יציאת מצרים, המראות הגדולות אשר חישמלו את האומה, במצרים ועל ים סוף - ייעד

א' - העולם שלי

"לי" או "לנו"?

בסוף פרשת בא, התורה מתארת כיצד אב יהודי משוחח עם ילדיו אודות יציאת מצרים, ומסביר להם מדוע אנחנו מקיימים את מצוות הפסח ואת המצוות באופן כללי, והוא אומר כך: "בְּעֶבְרָה זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם" (שמות יג, ח).

והנה, אילו הדבר היה תלוי בנו, היינו מתנסחים באופן שונה. במקום המילים "לי", ו"בצאתי" - שהתורה מכניסה לפיו של האבא, היינו אומרים: "בעבור זה עשה ה' לנו בְּצֵאתִינו מִמִּצְרָיִם" - לשון רבים. לכאורה כך מתאים ונכון יותר.

הלא יציאת מצרים היתה ארוע אדיר ומרעיש. גם מבלי להתייחס לניסים ולנפלאות, היתה זו התרחשות יוצאת מגדר הרגיל בתולדות ימי העולם; זו היתה הלידה של עם ישראל. ואם נוסיף לכך את הניסים והנפלאות, את היד החזקה שהתגלתה אז - כל אלו הפכו את הארוע הזה לאדיר עוד יותר. אין ספק שיציאת מצרים היתה אחת התופעות המרהיבות ביותר שנצפו אי פעם על ידי בני אדם.

ובכל מקרה, היה זה ארוע שמיליוני בני ישראל חוו אותו; היו שם שש מאות אלף גברים מגיל עשרים עד ששים. וכולם היו נשואים, וכן היו להם ילדים. כך שבסך הכל היו שם לפחות שני מיליון איש, וכנראה הרבה יותר; וכולם חוו את יציאת מצרים.

נמצא אפוא שיציאת מצרים לא התרחשה עבור אדם אחד, אלא עבור מיליונים. היה זה ארוע בקנה מידה לאומי, כך שאם היינו מחלקים את חשיבותו של המחזה הגדול הזה לשני מיליון חלקים, למרות שכל אחד היה מקבל נתח נכבד, עדיין זה לא יותר מנתח. משל למה

מי אני בכלל? אני אחד מני מי-יודע-כמה". שימו לב אפוא לדברים הבאים, ותגלו שאין הדבר כן.

המשנה בסנהדרין (פ"ד מ"ה) שואלת שאלה: הנה, כאשר הקב"ה ברא את העצים, הוא לא ברא עץ אחד ויחיד, שממנו נולדו כל העצים, אלא הוא אמר "תְּדַשָּׁא הָאֶרֶץ" (בראשית א, יא), ועצים החלו לצמוח בכל העולם. ציווי אחד - ולפתע פתאום נבראו מיליוני עצים, ביערות ברחבי העולם כולו.

כשהקב"ה ביקש לברוא בעלי חיים, הוא לא ברא זוג אחד שיפרה וירבה. לא, הוא לא המתין לזה. הוא מיהר - היה עולם גדול שצריך למלא - ולכן הוא ציווה שכדור הארץ יתכסה בבעלי חיים, ותכף ומיד כך היה - העולם כולו התמלא בבעלי חיים.

ואשר על כן יש לשאול: מדוע ברא הקב"ה את האדם יחידי? מדוע ברא איש אחד ואשה אחת? האם זה בגלל שהוא לא רצה כל כך הרבה מהם? האם הוא העדיף שיהיו מעט בני אדם? כמובן שלא. הוא רצה הרבה מאוד בני אדם! הוא בעצמו אמר: "וּמָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ!" (בראשית א, כח). הוא רצה שאותו אדם יתרבה למיליונים ומיליארדים. מדוע אפוא הוא לא ברא מלכתחילה מיליוני בני אדם, כפי שהוא ברא מיליוני ארנבות ומיליוני קופים? האם זו לא היתה דרך מהירה יותר למלא את העולם, אילו היינו מתחילים עם מיליוני בני אדם, מיליוני משפחות?

בשבילי נברא העולם

התשובה היא, שישנו דבר שהוא חשוב יותר ממיליוני בני אדם! והוא - הדעת שאותה יכול האדם לקנות מכך שהוא נברא יחידי. איזו דעת? שכל אחד ואחד ידע עד כמה הוא חשוב! "לפיכך נברא האדם יחידי", כדי שכל אחד ואחד יוכל לומר: **"בשבילי נברא העולם"**.

כדאי היה לברוא את האדם יחידי, על מנת שנשיג את הדעת הזו, שנבין את היסוד הזה. פיסה אחת של דעת שיכול האדם לקנות, חשובה יותר מהאצת קצב התיישבות העולם על ידי בריאת מיליוני בני אדם. שווה לה' להימנע מבריאת מיליוני בני אדם בבת אחת, רק כדי שכל יחיד יחיד יוכל לומר: "בשבילי נברא העולם".

הקב"ה ברא את אדם הראשון יחידי, על מנת שכאשר תקום בבוקר ותראה את קרני השמש החודרות מבעד לחלון, תוכל לומר: "דאס איז מיין זון. השמש הזו היא שלי". מעולם לא שמעת דבר כזה? זוהי תורה של סלבודקה; כך אמרו שם, כך אמר הסבא. אל תאמר שה' ברא את השמש עבור מיליוני בני אדם, במהלך כל הדורות. לא, הוא ברא את השמש בשבילך. לא כדי שיהיה לך אחד חלקי מיליון מהשמש - לא! העולם הוא שלך!

הקב"ה עבור התועלת של כל יחיד ויחיד. כל אחד לא קיבל מאה דולר - אלא את מלוא הסכום של מאה מיליון!

זהו מבט חדש על ההיסטוריה שלנו, מבט חדש על החיים. כאשר הקב"ה חפץ להיטיב, להעלות ולתקן את עם ישראל, הוא מייעד את ההטבה הזו עבור כל יחיד ויחיד, כדי שכל אחד ואחד יזכה למלוא התועלת מענין זה. זה נעשה במטרה שכל אחד ואחד ירגיש שזה אך ורק בשבילו; כי באמת ראוי הוא כל יחיד ויחיד לדבר זה. עד כדי כך גדול הוא ערכו של כל יהודי!

נמצא אפוא שכאשר "מלכותו ברצון קיבלו עליהם" בים סוף, כאשר עם ישראל עמד והכריז: "ה' יתברך - מעתה, אתה הוא מלכנו! אין לנו עוד צורך במלך בשר ודם. אתה תהיה המלך שלנו", פירושו של דבר שכל אחד ואחד מהם קיבל מלך משל עצמו. כל אחד ואחד מבני ישראל היה כל כך משולהב, שהוא קרא: "זֶה אֱ-לֹהֵינוּ" (שמות טו, ב). "אֱתָהּ הוּא מֶלֶכִּי אֱלֹהִים!" (תהילים מד, ה).

מתנה אישית

וכך מרגיש כל בן ישראל כיום. כך הוא **מחוייב** להרגיש; "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אני חייב להרגיש שכאשר הוציא אותנו הקב"ה ממצרים באותות ובמופתים, הוא עשה זאת במטרה שכל אחד ואחד מאיתנו יזכה לכל הטובות הללו!

ומהם אותן טובות שהוא ייעד לי? הרבה מאוד טובות! כל מה שאנחנו היום - זה מכח יציאת מצרים. כל הכרת הטוב שלנו, כל האחריות המוטלת על כתפינו - מקורם באותו ארוע אדיר. כל גדולתנו, "בְּנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל", ההבטחה שהבטיח לנו השי"ת שנהיה בנו בכורו לעד, שנעבוד אותו לעד, הכל הגיע מכח יציאת מצרים. וזה לא נעשה עבור כולם יחד, אלא כל יחיד צריך לומר "בְּעֶבֶר זֶה עָשָׂה ה' לִי".

והנה, הענין הזה דורש יתר ביאור - ועוד מעט נגיע לזה, אודות האחריות הנולדת מהיסוד הגדול הזה - אבל דבר אחד אנו רואים כאן: כמה גדול וחשוב הוא כל יחיד ויחיד בעיני השי"ת!

מי אני ומה אני?

צריך לדעת שחשיבותו של היסוד הזה שאתם שומעים כעת, השקפת התורה הזו של "עֲשֵׂה ה' לִי", גדולה בהרבה מכפי שאמרתי עד כה. כי זה נכון לא רק לגבי יציאת מצרים, אלא זהו כלל גורף ומרחיק-לכת של התורה הקדושה, שנשזר בעניינים רבים, ומקיף את כל ימי חיינו, עם השלכות אדירות. כי כשם שיצירתו של עם ישראל ביציאת מצרים היתה עבור כל יחיד ויחיד, כך גם הבריאה כולה היא עבור כל יחיד ויחיד; היקום כולו נברא בשבילך!

שמא תאמר: "בשבילי?! הבריאה כולה? איך אפשר לומר דבר כזה? הלא העולם נברא עבור מיליוני בני אדם!

הכל בשבילך

הלא אדם הראשון לא ידע מי עתיד לצאת ממנו. הוא עמד לבדו בעולם! הוא ראה שמש - השמש היא בשבילי. הירח? בשבילי. הכוכבים הם בשבילי. אני נמצא כאן לבדי, יחיד בעולמי, וכל הדברים הנפלאים הללו, נפלאות הבריאה שאני רואה בכל מקום - הכל הוא רק בשבילי! הלא אין כאן אף אחד מלבדי! כך הביט אדם הראשון על העולם - **וזו אכן היתה הדרך היחידה להביט על העולם.**

וזו היתה כוונת השי"ת. זאת היתה התכלית - שמבט זה ימשיך לנצח, והאדם ימשיך לחשוב כך לנצח נצחים! וגם כיום, כשאוכלוסיית העולם מונה מיליארדי בני אדם, כל יחיד ויחיד צריך לחזור אחורה ליום בריאת האדם, כאשר הוא עמד לבדו, ויוצרו לימד אותו שהכל נברא בשבילו.

נכון, אנחנו לא מבינים את זה. אתם תהמהמו, וגם אם לא תהיה לכם החוצפה לומר את הדברים הבאים בפה מלא - סוף כל סוף מדובר במשנה - אבל אתם בוודאי חושבים: "אבל בכל זאת, כיום הלא ישנם כל כך הרבה בני אדם, איך אני יכול לומר שאני היחיד?" אבל אתם חייבים לומר כך! "לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם!"

חייבים לומר את זה, **ולהאמין בזה!** זהו אחד מיסודות התורה. שלא תטעה - אתה בעצמך הוא תכלית הבריאה. אתה לא אחד מתוך מיליון, אלא אתה האחד והיחיד. העולם הזה הוא שלך, רק שלך.

ב' - השלמות שלי

שאלה מנקרת

לפני שנמשיך, לפני שנגיע ללב הנושא, קודם כל עלינו להתייחס לקושיא שבוודאי מנקרת בראשכם. אם אתם עדיין ערים, אמורה להטריד אתכם הקושיא: מה עם גאווה? כולנו יודעים שגאווה היא ראש כל חטאת - הגאווה היא חטא מצד עצמו, והיא זו שגורמת לרוב החטאים. אנו מבינים אם כן שזהו עסק רציני. אין זה פשוט לומר כל הזמן 'אני, אני'.

מצד שני, אנחנו יודעים שהגאווה היא אינסטינקט טבעי אצל האדם. כך אנו רואים אצל תינוק קטן, העומד בעריסה ומקפץ מעלה-מטה, וכשהוא נוכח לדעת שהוא זוכה לתשואות, הוא חוזר על הביצוע בכוחות מחודשים. הוא רוצה להיות חשוב; זהו אינסטינקט מולד.

והנה, הכלל הוא ש"עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל" (קהלת ז, כט). השי"ת לא ברא באדם שום דבר רע. כל הנטיות, כל התאוות והדחפים, כל האינסטינקטים, נבראו

לתכלית של טוב - אלא שהיצר הרע גורם לאדם לעשות שימוש לרעה באינסטינקטים הללו.

למשל - ספר תורה הוא בהחלט דבר שכל אחד היה רוצה שיהיה ברשותו; כמה נפלא היה לקבל ספר תורה במתנה. אבל מה נאמר על אדם שקיבל ספר תורה במתנה, ויום אחד הוא מתרגז על מישהו, לוקח את ספר התורה, ומכה את הלה בראשו? כעת זה כבר לא כל כך טוב. אבל זו אינה אשמתו של מי שנתן לאיש את הספר תורה כמתנה.

לחשוב בגדול

צריכים אנו להבין אפוא, שהגאווה הוטבעה בנו עבור תכלית מסוימת. הגאווה היא מידה טובה מאוד. שמעתם את החידוש הזה? הגאווה היא מתנה משמים! אלא שהיצר הרע משכנע את האדם לעשות בה שימוש לרעה, להכות בה את השני על הראש, להשפיל אותו ולרדות בו. אך לא - אסור להשתמש באינסטינקט הזה בצורה בלתי נכונה. עם זאת, עלינו כן להטות אוזן למידה הזו המפעמת בליבנו.

מה היא אומרת לנו? מה היא באה לבטא? הגאווה אומרת: "אֲנִי וְאַפְסֵי עוֹד" (ישעיה מז, י) - אני החשוב ביותר! וזה נכון! אלא שכאן מגיע היצר ומנסה לגרום לאדם להשתמש לרעה במידה הזו, שהיא תגיע על חשבון אחרים. אבל למען האמת, עליך לדעת שבעיני ה' אתה החשוב ביותר. זו האמת! בל נטעה בכך, שכן ענווה שלא במקומה היא דבר לא בריא. אי אפשר להגיע לדברים גדולים, אלא אם אכן חושבים בגדול.

הפסוק מתאר את המלך יהושפט, שהיה אחד המלכים הגדולים ביותר: "וַיִּגְבֶּה לְבֹ בְּדָרְכָּי ה'" (דברי הימים ב יז), והפסוק משבח אותו על כך, על כך שנהג בגבהות הדעת, בגאווה. גאווה? היתכן? התשובה היא שכן, היה לו את אינסטינקט הגאווה הטבעי: "אני שווה משהו!"

אין הכוונה שצריך לזלזל בזולת. "וְאַפְסֵי עוֹד" אין פירושו "אף אחד אחר לא שווה כלום". אין הכוונה להוריד אחרים. לא. אבל כן הכוונה שאני שואף להיות גדול; אני שואף לעשות משהו מעצמי, כי אני מודע לערכי. זוהי הגאווה שה' יתברך חפץ בה! "וַיִּגְבֶּה לְבֹ בְּדָרְכָּי ה'!" אני רוצה ללכת בדרכי ה' ולהשיג את מדרגת השלמות הגדולה ביותר שאליה אני מסוגל להגיע. אני חשוב מספיק כדי לכוון גבוה.

ענוות שוורים

אדם שאינו חושב בצורה כזו, ענוותנותו אינה ענוה, אלא ענוות שוורים. ילד קטן בן שש או שבע, מסוגל להוביל שור גדול ממדים; למרות שמשקלו של הילד אינו עולה על חמישים קילו, ואילו השור שוקל למעלה מתשע מאות קילו, בכל זאת השור מכניע את עצמו לילד שמוביל אותו. הילד מכה את השור בשוט, והשור ממשיך בדרכו.

"עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכך זכות", לעומת זאת, "עבר עבירה אחת, או לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכך חובה".

בחירות צמודות

כמובן שתטענו: "נו באמת, מה הסיכויים לכך? שאדם אחד יהיה הגורם המכריע של העולם כולו? הסיכוי שאדם אחד יכריע את הכף בבחירות, הוא דבר בלתי סביר לחלוטין".

אך הסכיתו ושמעו את ביאור הענין. התורה מבקשת שנבין שבכוחה של פעולה אחת שהאדם עושה, להציל את העולם כולו, או חלילה להמיט חורבן על העולם כולו. העובדה שזה לא קורה בפועל היא תוצאה מ"חוק המספרים הגדולים", אבל אין לכך כל קשר לעובדה שהקב"ה נתן לפעולה של אדם יחיד את הכח להכריע את הכף. והוא עשה זאת משום שהוא רוצה שנכיר את גודל הערך שלנו, שנבין שאנחנו לא נקודה זעירה בתוך המסה האנושית.

אדם טיפש, כזה שהולך שולל אחר כל מתיחה של האבולוציוניים הכופרים, עלול לחשוב שהאדם נוצר במקרה, מקרה שיצא לפועל לאחר שכל שאר הדברים בעולם התהוו. אז מה הוא בסך הכל? הוא גרגיר אבק ביחס ליקום כולו. בסך הכל תא זעיר אשר רוכב על גרגיר אבק שמרחף בחלל.

זהו המבט של העולם כיום. כמובן שזה שקר וכזב, וזה אנטי-תורה, אנטי-הקב"ה, אבל יתירה מזו, זה ממעיט באופן אינסופי מחשיבותו של כל יחיד ויחיד. כל אדם הוא חשוב כל כך, שהקב"ה נתן לפעולה אחת של אדם יחיד את הכח להחריב או להציל את העולם כולו.

כל קול מכריע

האם זה יקרה בפועל? האם המעשה שלך יהווה גורם מכריע? כנראה שלא. אבל הנקודה כאן היא שכל פעולה שאתה עושה נושאת משמעות רבה בעיני ה' - ואלו הם העיניים היחידות שיש להן ערך - כאילו אתה יחיד בעולם. לומדים אנו אפוא עד כמה יש לאדם להעריך את מעמדו בעולם!

זהו שאומר הזוהר הקדוש (פרשת צו דף ל, א): "לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו". הענין כאן אינו כמו שאנשים סבורים, שמדובר בגישה חיובית שכדאי לנו לאמץ, המהווה תמריץ להתנהג מעט יותר באחריות, בכך שנחשוב **כאילו** העולם כולו תלוי בנו. לא; זוהי האמת הפשוטה - עלינו להרגיש שקיום העולם כולו תלוי בנו, כי זהו הערך האמיתי שלנו.

אל תאמר שיש אנשים אחרים שמקיימים את התורה, שעושים מה שצריך לעשות. לא! **אתה** זה מה שחשוב! אם יציאת מצרים נועדה רק בשבילך, אם בריאת העולם

'אני הבוס כאן', אומר הילד. והשור לא עושה בעיות. למה? **כי הוא אינו מודע לכוחות הקיימים בו!**

אך כל זה טוב עבור השור; למעשה, זה מה שאנחנו רוצים ממנו - להיות שור טוב. אנחנו לא רוצים ששור במשקל תשע מאות קילו יעשה בעיות. אבל בן אדם שיתנהג בצורה כזו, תחסר לו הגאווה של "יִגְבֶּה לְבֹו פִּדְרָכִי ה'". [א.ה. עי' חובות הלבבות תחילת שער הכניעה.]

שור אנושי

בחובות הלבבות כתוב שיש ענוה רעה, שטעות היא לכנותה בשם 'ענוה'. 'ענוה' כזו היא לא יותר מתסביך נחיתות. זהו תסביך; זו אינה מעלה, אלא מחלה וחולשה. יש אנשים - ואני בכללם - שמתביישים לדרוש את המגיע להם, את הדברים שזכותם לקבל. זוהי חולשה, לא ענוה. ואם חולשה זו גורמת לאדם להימנע מהשגת הישגים, הרי שזהו פגם באדם. כל אחד ואחד מאיתנו מחויב להכיר בערך העצמי שלו, ולממש את הגדלות הטמונה בו - לנהוג בגבהות הדעת וללכת בדרכי ה'; אל לנו לכוון נמוך, אלא לכוון גבוה. זוהי הגאווה שבה בחר ה' - כשאדם יודע מי הוא, ומכיר בערך עצמו.

אתה רוצה לדעת מהו הערך שלך? כמה מצופה ממך? אתה הרי חשוב עד כדי כך, שכל יציאת מצרים נועדה עבורך! הקב"ה הוציא אותך ממצרים על מנת שתהיה גדול, על מנת שתעבוד אותו. הוא ברא את העולם כדי שתקנה ותשיג. נכון, העולם נברא בשבילך, וגם בשביל פלוני וכן אלמוני. אבל לא בגלל שאתם כללי; לא בגלל שזו אומה. הוא עשה זאת כדי שכל יחיד ויחיד יאמר: "בשבילי נברא העולם!"

עול של חשיבות

זה לא נברא בשביל שאני אשלוט על העולם; לא, לא, זוהי הכוונה. "בשבילי נברא העולם" פירושו שיש לי אחריות על העולם. אם מיליון או מיליארד איש היו נבראים כאחת, כל אחד מהם היה אומר: 'אחריות? לי יש אחריות? תראו כמה אנשים יש בעולם. כמה גדול חלקי באחריות על העולם? זה בסך הכל גרגיר'.

אבל משנברא האדם יחידי הוא יודע שהאחריות על היקום כולו מונחת על כתפיו. "בשבילי נברא העולם" פירושו שמבחינת הקב"ה, מה שחשוב בעולם זה אתה; הקב"ה מסתכל עליך, ורק עליך.

הגמרא בקידושין (מ, ב) אומרת כך: "ר' אלעזר בר' שמעון אומר, לפי שהעולם נידון אחר רובו" - אם רוב העולם הוא טוב, גזר הדין על העולם הוא טוב, ואם לא - גזר הדין הוא הפוך.

וכך זה גם אצל היחיד, "והיחיד נידון אחר רובו" - האדם נידון, האם הוא צדיק או לא, אחר רוב מעשיו.

וכך הוא הופך למבקש! הוא יודע ש"בשבילי נברא העולם", והוא לא מוותר! הוא לא מוותר על להפיק מעצמו את המירב.

עסק רציני

ומעתה הוא לוקח את ההצלחה הזו במלוא הרצינות אין בכך שום ספק! כי הוא יודע שהמעשים, המחשבות והדיבורים שלו, הינם בעלי חשיבות עליונה. העולם כולו תלוי בו, ולכן הוא רוצה להצליח. הוא רוצה לקנות לעצמו כל דבר טוב שרק קיים בעולם הזה.

ואם כך, משתלם לנו לדעת מהי הגדולה מבין כל ההצלחות שיוכל האדם להשיג בעולם הזה. יתכן שאם אשאל אתכם את השאלה הזו, לא תדעו להשיב עליה. גם אם תיכנסו לבית המדרש, יתכן שלא תגלו את התשובה; תלוי את מי תשאלו. הבה נשאל אפוא את המרא דשמעתתא בנושא הזה. נשאל את דוד המלך, ונראה מה יש לו לומר בענין. "וַאֲנִי" - 'מבחינתי' אומר דוד המלך. פירוש, יתכן ואתם סבורים אחרת ממני, אבל אני אומר ש"קִרְבַּת אֱלֹקִים לִי טוֹב" (תהילים עג, כח). זה מה שטוב - קרבת אלקים. כי אני יודע שיש "אני", ואני מודע לערכי.

שמעתם? מה הדבר החשוב מכל? קרבת אלקים! ולאחר שלמד האדם להעריך את ערכו - וערכו הוא עצום! - הוא מתאווה להתקרב לה'. הכרת האדם בערך עצמו, מתורגמת לתשוקה לעשות מעצמו את הטוב ביותר, על ידי התקרבות להשי"ת.

התקן עצמך!

מעתה, הקו המנחה של חייו יהיה: אני בעל ערך עצום, ולכן אני חייב להפיק מעצמי את המירב האפשרי. זה הפירוש של להתכונן לעולם הבא - לעשות מעצמך את הטוב ביותר. "התקן עצמך בפרוזדור" - תכין את עצמך! התכלית העיקרית היא **אתה!**

כששומעים את המילים הללו, הן נשמעות משונות ביותר. אבל צריך לדעת שמי שינהג בעונה ויוותר על שלמותו, עושה את טעות חייו. לעומת זאת, מי שיעשה להפך, מי שיקיים "וַיִּגְבֶּה לְבֹ פְדֻרְכִּי ה'", מביא על עצמו את הגדולה שבטובות. הוא מקיים את תכלית העולם - הוא בעצמו. "התקן עצמך בפרוזדור" - הכן את עצמך לעולם הבא!

לכן אנו מוצאים שדוד המלך דיבר אל עצמו בכל עת; הוא עשה את זה כל הזמן. "הֲלֹלִי נַפְשִׁי אֶת ה'" (תהילים קמו, א). "בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת ה'" (שם קד, א). אמנם הוא בהחלט דיבר גם לאחרים, אבל הוא הכיר את גודל ערכו וחשיבותו, וידע שהוא אינו יכול להתעלם מעצמו. "עֲנֶה כְּבֹדִי" (שם נז, ט) הוא אמר לעצמו. הוא דרבן את עצמו כל הזמן להתקרב עוד ועוד לה', כי זהו הדבר החשוב מכל.

יש מאין היתה רק עבורך - כן, אתה! זה שיושב כאן כעת - זאת אומרת שחשיבותך היא לאין ערוך!

והקב"ה אומר: "אני מטיל עליך אחריות. אל תחשוב שהעולם הוא הפקר, ומה שקורה בו אינו קשור אלינו. לא ולא! היקום כולו ממתין שתעשה משהו מעצמך; ואם לא תעשה כן, בעיני זה כאילו בזבזת את היקום שלי".

המסיבה שלא היתה

כי כאשר עורכים הכנות רבות עבור מישוה - לדוגמא, מישוה תכנן מסיבה גדולה לכבודך; הוא הזמין קייטרינג, שכר כסאות, ערך את כל הסידורים הנחוצים ואף הזמין את האורחים. כעת הכל מוכן לכבודך. אבל אתה - אתה לא טורח להגיע; או שאתה מגיע, אבל אתה יושב בפינה ולא עושה כלום. אתה הרסת הכל!

שמא תאמר: "לא הרסתי כלום. לא שברתי צלחות, לא השלכתי את האוכל לפח האשפה. בסך הכל לא הופעתי. מי אני בכלל?" מי אתה?! המסיבה הזו נערכה לכבודך! אם אתה לא מופיע - הכל היה בזבז אחד גדול.

זהו מושג אדיר, כי זאת אומרת שהתנהגותך הינה בעלת חשיבות עליונה ביותר. היקום כולו נברא עבורך, ואם אתה נוהג שלא כשורה, נחשב הדבר שאתה מחריב את היקום. לעומת זאת, אם אתה עושה מעצמך איש בר-מעלה, אם אתה מעצב נכון את הדעת שלך ואת המידות שלך, אזי אתה עוסק בפסגת היקום.

אכן, נכון לעכשיו, המושג הזה רחוק מהשגתנו. תכף נראה כמה דוגמאות מעשיות, כיצד נוכל ליישם את ההשקפה הזו, אבל גם אם עוד לא הבנו אותו במלואו, לכל הפחות הבה נאמר את המילים - **ומשהו** מזה יחלחל פנימה. הבה נאמר כולנו: "בשבילי נברא העולם!"

ג' - האחריות שלי

להפוך למבקש

רבתי! מה צריכה להיות התוצאה מהשיחה הזו? מה אמור לקרות כעת? התשובה היא: "וַיִּגְבֶּה לְבֹ" - גבהות הדעת! לחיות עם רוח של ביקוש ועליה!

כי כאשר אדם מקדיש זמן כדי להתבונן ביסוד הזה, עד כמה הוא חשוב, כמה רב ערכו - עד כדי כך שההיסטוריה כולה, הבריאה כולה - היא בשבילו - מה קורה אז? הוא מתחיל להבין את מקומו בבריאה; הוא מגיע להכרה שלחיו יש משמעות הרבה יותר גדולה מכפי שהוא תאר לעצמו אי פעם. ברגע שהאדם מבין שהוא חשוב לאין ערוך ממה שהוא סבר עד כה, שהוא לא רק אחד מני רבים - אלא הוא הוא **האחד** - הוא מבין שמה שהוא מסוגל להשיג ולבנות בעולם, זהו העסק החשוב ביותר בעולם כולו.

היא עוברת על יד המזוזה וחושבת: "ה' מביט בי". אה! איזה רגע גדול בתולדות ימי עולם. אמנם אף אחד לא רואה אותה ואיש לא יריע לה על כך, אך מכיון שהעולם הוא שלה, מכיון שיציאת מצרים נעשה עבורה, יש מי שרואה אותה: השי"ת; וזה מה שחשוב.

קצת שהוא הרבה

הדבר נכון גם ליהודי העובד למחייתו. הוא עובד קשה במפעל, או מול לקוחות, ומזכיר לעצמו - לא כל דקה; זה בלתי אפשרי, אבל מפעם לפעם הוא מזכיר לעצמו: "אני עובד את הקב"ה. אני רוצה לשלם את שכר הלימוד למוסדות התורה שבהם לומדים ילדי, אני רוצה להשיא את בתי לבן תורה. אני רוצה לשמור על בית של תורה, ולהפריש מעשר לצדקה".

האם זו מחשבה זניחה וחולפת? ממש לא! שום מחשבה אינה זניחה עבור אדם היודע שהעולם נברא בשבילו. מי שמבין את ערך עצמו, מבין ששום דבר אינו זניח, הכל חשוב. כל דבר קטן הוא הצלחה גדולה, וכן להיפך חלילה.

מי שמסוגל להשתנות, לשלוט על עצמו, אפילו במעט, כבר עשה דבר גדול ועצום. ניקח לדוגמא יהודי שמשותף בשמחת חתונה, והוא מזכיר לעצמו את המאמר הזה - "בשבילי נברא העולם", ומחליט לנצור את פיו, ולא לדבר מדי הרבה.

לא לדבר בכלל, כל החתונה? לא, אני עדיין לא אוזן שם. אבל אני כן יכול לעשות את זה במשך זמן מועט. זה הרי לא מועט, כיון שבשבילי נברא העולם! ניקח למשל את עשר הדקות הראשונות של החתונה - במשך הזמן הזה חיך, תגיד "מזל טוב" לכולם, ושמור על הפה סגור. אחר כך אתה יכול לשחרר. איזה הישג! אלו לא רק עשר דקות מתוך חייו של אחד מני מיליונים, אלא עשר דקות מתוך חייו של יחיד בעולמו. זהו הישג בעל חשיבות שאי אפשר לתארה!

לחטוף את ה"מודים"

החפץ חיים כותב באחד מספריו, שנניח ואדם עומד בתפילת שמונה עשרה, ובהגיעו לברכת "מודים", הוא מגלה לפתע שהוא עומד בתפילה. הוא מזכיר לעצמו: 'אה, בעצם אני לא נמצא בטיול ספארי' - שם הוא היה מאז שהוא התחיל שמונה עשרה; הוא ערך מסע חובק עולם, וכעת הוא מזכיר לעצמו שהוא בכלל נמצא בתפילה. אומר החפץ חיים, שאל יתיאש האדם מתפילה זו ויאמר: 'נו, התפילה הזו בין כה וכה מבוזבזת. מוטב אפוא שאמהר לסיימה'. לא! אתה חשוב מדי עבור מחשבות מעין אלו. חזק את עצמך והצל את המעט שנשאר מהשמונה עשרה שלך!

תאמר את ברכת "מודים" עם רגש! "תודה לך ה' על כל מה שאתה עושה למענתי" חשוב על משהו, **משהו** - דבר

כמובן שהמילים הללו 'להתקרב אל ה' דורשות שיחה בפני עצמה. לא רק שיחה אחת אלא כמה וכמה שיחות. אולי ישארו לנו כמה דקות לדבר גם על זה, אבל אם נרצה לתמצת את הענין בכמה מילים, המשמעות היא: לחשוב על ה'. ככל שחושבים עליו יותר, כך מתקרבים אליו יותר. וככל שמתקרבים אליו, כך מקיימים יותר את תכלית הבריאה.

עצה מעשית

הבה אומר לכם עצה קטנה: כשאתם שומעים את הדברים הללו, חשבו **באופן מיידי** על ה'! עכשיו, ברגע זה! אל תתמהמהו! אל תדחו את זה לכשתהיו צדיקים וגדולי תורה. אל תדחו את זה עד לאחר השיחה. עכשיו, ברגע זה, חשבו על הקב"ה!

"מה הענין?" אדם חושב לעצמו. "הרי מי אני בסך הכל? הגעתי לשיחה הזו רק בגלל שרציתי לצאת קצת מהבית, לא בגלל שאני חושב שיצא ממני משהו. אני אפס, ואני אמשיך להיות אפס".

לא, לא! טעות היא בידך! ערכך גדול מאד! העולם כולו נברא בשבילך! כל ניסי מצרים התרחשו בעבורך! ולכן כל מעשה שלך נושא חשיבות רבה. אתה חשוב מדי בשביל שמעשה שלך יהיה נטול משמעות.

שים לב: כל מה שעושה אדם חשוב, הוא חשוב! אין דבר שהוא עושה שהינו בלתי חשוב! גם דבר קטן הוא הישג, כי זה לא קטן. אין מושג של דבר קטן, למי שמבין שהקב"ה ביצע את יציאת מצרים בעבורו, על מנת שהוא יוכל לעבוד את ה'. אם העולם כולו נברא בשבילך, כבר אין מושג של דבר בלתי חשוב.

בית קטן וחשוב

עומדת אשה במטבח ביתה הצנוע - בעלה הלך לעבודה ורק התינוקות הקטנים נמצאים עמה בבית - וחושבת: "מה מיוחד בי? יש עוד עשרות אלפי נשים בדיוק כמוני, שעומדות גם הן בביתם הצנוע".

לא ולא! זהו אינו מבט של התורה. העולם נברא בשבילך, וזאת אומרת שהרגע הזה הינו בעל משמעות רבה ביותר. נצלי אותו! בעודך מאכילה את התינוק, את יכולה לחשוב על כך שידך משמשת כידו הארוכה של השי"ת. זוהי מחשבה שאת יכולה לחשוב: "נִתֵּן לָחֶם לְכָל בְּשָׂר" - הוא מספק מזון לכל, ואני השליחה שלו.

הילד מבקש: "אמא, אפשר בבקשה פרוסת לחם?" - בעודך מושיטה לו את הלחם, חשבי: "אני משמשת כידו הארוכה של הקב"ה". כמה גדול הוא מעשה האכלת התינוק! "הקב"ה מאכיל את התינוק שלי, ואני השליחה שלו". כל היום כולו את עושה את רצון ה'.

הטבועה בלב האדם - היא זו שצריכה להוביל אותנו - עלינו לדעת כמה אנחנו שווים! כל אחד ואחד מאיתנו, אנשים, נשים וטף יכול לקחת את עצמו בידים, ולעשות מעצמו אדם גדול!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

העולם הוא שלי

בפרשת השבוע, האב היהודי מספר לבנו כי "בְּעָבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם". למרות שחסידי ה' מקיפים את הבריאה כולה, עלי לזכור שה' עשה הכל למעני - עד כדי כך אני חשוב.

יחד עם החשיבות העצומה, מגיעה אחריות עצומה, וכך כל מעשה, דיבור ומחשבה שלי הינם בעל ערך עצום. במשך השבוע הקרוב, אביט בלי נדר פעם אחת בשמש, בעננים או בעצים, ואזכיר לעצמי ש"בשבילי נברא העולם" - כל מה שאני רואה מסביבי, נברא בשבילי. ואקדיש 30 שניות בהתבוננות על ההשלכות של ענין זה.

שאלה:

האם מוטלת עלינו החובה לקרב את אומות העולם לשבע מצוות בני נח? ואם כן, עד כמה עלינו להשקיע בענין זה?

תשובה:

האם אנחנו מחוייבים ללמד את הגויים שבע מצוות בני נח? בהחלט. אלא שבימינו זה לא מעשי, כי הם לא ישמעו בקולנו. עלינו לקחת אפוא את כל המאמצים שהיינו יכולים להשקיע בהם, ולנתב אותם כלפי עם ישראל. הם אלו שזקוקים למאמצים שלנו.

אז במקום ללכת לגוי ולומר לו: "אל תאכל אבר מן החי", לך ליהודי אמור לו: "בוא תברך על האתרוג". השתמש בכוחותיך עבור היהודים, כי הגויים לא ישמעו בקולך.

אכן, אם במקרה גוי מגיע אליך ומבקש: "אנא, למד אותי שבע מצוות בני נח" - עשה זאת. אבל אם מגיע אליך יהודי ומבקש: "אנא, למד אותי אלו מציאות", עדיף שתלמד אותו מאשר את הגוי. היהודי קודם לגוי, ומוטב שתשקיע בו את הכוחות.

ומכיון שאין לנו די זמן ללמד אחרים, עלינו להקדיש את כל הזמן הפנוי שעומד לרשותנו, כדי ללמד קודם כל את עצמנו; אנחנו קודמים לכל. קודם כל, למד את עצמך. למד את עצמך תרי"ג מצוות. תמיד מפתיע לגלות כמה אנחנו לא יודעים. למד את עצמך תרי"ג מצוות, ואז תוכל גם ללמד לאחרים. והגויים - שיחכו בינתיים.

שיש בו ממש: ארוחה טובה שאכלת היום, כסף שהרווחת היום, בני מעיך שפועלים ללא תקלות. מה שזה יהיה. הראש שלך לא כאב היום. "מודים אנחנו לך", ונסה לעבוד את השי"ת בהמשך התפילה שנשאר לך להתפלל.

אתה אדם בלתי מוכר? אתה עומד בפאתי בית הכנסת, ואיש אינו שם לב אליך? לא משנה! הקב"ה מביט עליך, וזה מה שחשוב, ומבחינתו אתה האחד והיחיד. ולכן גם מעט הוא הישג כביר.

אף פעם לא מאוחר

ולכן גם יהודי שלא הבין את היסוד הזה במשך רוב ימי חייו - יתכן והוא מעולם לא שמע על כך - וכעת הוא כבר התבגר, שערך כבר הלבין, והוא מתחיל לחשוב לעצמו: "לא נשארו לי עוד מאה שנות חיים. אולי כדאי שאעשה עם עצמי משהו לפני שיגיע הסוף". זה קורה; אדם מגיע להכרה שהשעה מאוחרת, וזה מעורר אותו לעשות משהו.

אבל אז הוא חושב לעצמו: "אבל בזבזתי כבר כל כך הרבה שנים מחיי! לא נעשיתי תלמיד חכם. לא נעשיתי צדיק. להתעורר כעת? מה התכלית? אין בזה כבר ענין".

לא! אתה חשוב מכדי שתחליט שכבר מאוחר מדי. אף פעם לא מאוחר מדי כדי לחתור אל השלמות. גם אם מעולם לא למדת גמרא - הרי שגם אדם בן שמונים יכול לפתוח את הגמרא בפעם הראשונה - ולהצליח! יתכן ולא תהיה בקי בשי"ס, אבל אם תשב ותלמד שורה אחת, שתי שורות, שלוש שורות, כעבור זמן מה, תוכל לקרוא עמוד שלם של גמרא בפנים! עמוד שלם של גמרא!

ובעוד כמה שנים תדע עשר דף גמרא. גם אם תתקדם בקצב איטי, אתה תדע עשרה דפים. כשאתה לומד את הדף השני, תחזור על הדף הראשון, עד שלבסוף תדע עשרה דפים על בורים. מי שידע עשרה דפים של גמרא כמו "אשרי" - זהו הישג נפלא!

אנחנו יכולים!

ולא רק בלימוד הגמרא. יהודי שמחליט, גם לעת זקנותו - ובוודאי אם הוא עדיין צעיר בן ששים - שהוא מקבל על עצמו את משימת החיים של מימוש מעלות חשיבותו, אזי הוא יכול להיות גם צדיק. הוא פותח מסילת ישרים ואומר: "אני הולך לעשות את מה שכתוב כאן!"

ולאט לאט, הוא לומד את הספר, מתחילתו ועד סופו. איזו חוויה! מעולם לא למדת מסילת ישרים? זוהי חוויה שתשנה לך את החיים!

האדם הוא חשוב מכדי לקבוע שמאוחר מדי. הוא חשוב מכדי לקבוע שזה מעט מדי. אף פעם לא מאוחר וזה אף פעם זה לא מעט, אם מבינים שהעולם כולו נברא בשבילך! כל ניסי מצרים נעשו עבורך!

אל תסמוך על כך שאחרים מנצלים את ההזדמנות הזו! **אתה** חייב לנצל אותה! הקב"ה ממתיך לך! והגאווה